

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

RMSP - 246/2019/WPL

Warszawa, 6 grudnia 2019 r.

Pan
Rafał Dąbrowski
Dyrektor Izby Rzemieślniczej Małej
i Średniej Przedsiębiorczości
al. Wojska Polskiego 78
70-482 Szczecin

Szanowny Panie Dyrektorze

w nawiązaniu do Pana wiadomości elektronicznej z dnia 20 listopada 2019 r. informuję, że kwestia trudności związanych z zatrudnianiem młodocianych obcokrajowców w trybie zawarcia umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego jest znana Rzecznikowi Małych i Średnich Przedsiębiorców.

Rzecznik wystosował w tej sprawie pismo 28 maja 2019 r., skierowane do Pani Elżbiety Rafalskiej, ówczesnej Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, przesłane również do wiadomości Ministrów Edukacji Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji, a 11 września 2019 r. do Biura Rzecznika skierowana została odpowiedź.

z pozdrowieniami

Z up. Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców

RADCA RZECZNIKA

Wydział Prawno-Legislacyjny

Marek Woch

Dr n. pr. Marek Woch

Załącznik:

- pismo p. Adama Abramowicza, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, nr RMSP 246/2019/WPL z 28 maja 2019 r.
- odpowiedź p. Stanisława Szweda, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, nr DRP.VIII.40320.6.1.2019.ES z 11 września 2019 r.

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

RMSp-246/2019/WPL

Warszawa, dnia 28 maja 2019 r.

Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-916 Warszawa

Szanowno Pani Minister

w nawiązaniu do pisma z dnia 14 grudnia 2018 r., o sygnaturze DRP-II.0700.9.2018.AR, podpisanego przez Pana Ministra Stanisława Szweda, stanowiącego odpowiedź na wniosek Pana Posła Sławomira Zawislaka, zwracam się z uprzejmym pytaniem: jakie kroki zostały podjęte w celu wypracowania wraz z Ministrem Edukacji Narodowej oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji odpowiedzi na problem braku możliwości zatrudnienia w obecnym stanie prawnym młodocianych obcokrajowców w celu przygotowania zawodowego, w rozumieniu art. 122 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo Oświatowe¹?

Powyższe zagadnienie jest przedmiotem licznych wniosków składanych do Biura Rzecznika przez przedstawicieli przedsiębiorców. Najczęściej zgłaszanym przez nich postulatem jest zmiana Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę², poprzez dodanie w nim kolejnego wyjątku, dotyczącego uczniów szkół zawodowych, wykonujących pracę w celu przygotowania

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 996 ze zm, dalej „Prawo Oświatowe”.

² Dz. U. z 2018 r. poz. 2273.

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

zawodowego w trybie art. 122 Prawa Oświatowego. Jest to najprostsze, z legislacyjnego punktu widzenia, rozwiązanie rzezonego problemu.

Będąc jednak świadomym przedstawionych przez Pana Ministra Stanisława Szweda problemów związanych z zatrudnianiem młodocianych obcokrajowców w tym trybie, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców gotowy jest pośredniczyć w uzgodnieniach między Panią Minister, Ministrem Edukacji Narodowej oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, mających na celu wypracowanie odpowiednich rozwiązań dotyczących rzezonego zagadnienia, jak również stworzyć platformę dialogu społecznego, w ramach której, oprócz przedstawicieli Pani Minister oraz przedstawicieli dwóch pozostałych, wymienionych wyżej ministerstw, głos mogliby zabrać również przedstawiciele przedsiębiorców. Taka formuła pozwoliłaby na wypracowanie odpowiednio kompleksowych rozwiązań, uwzględniających prawa, interesy oraz potrzeby przedsiębiorców.

Z
RZECZNIK
MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORCÓW
Adam Abramowicz

Do wiadomości:

Pani

Anna Zalewska

Minister Edukacji Narodowej

al. J. Ch. Szucha 25

00-918 Warszawa

Pan

Joachim Brudziński

Minister Spraw

Wewnętrznych i Administracji

ul. Stefana Batorego 5

02-591 Warszawa

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 11 września 2019 r.

DRP.VIII. 40320.6.1.2019.ES

Pan
Adam Abramowicz
Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców

Franciszek Antoni Kuczyński

~~W odpowiedzi na e-mail z dn. 17 lipca 2019 r. nawiązujący pisma z dn. 28 maja 2019 r., znak RMSP-246/2019/WPL, w sprawie ew. możliwości zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę cudzoziemców – pracowników młodocianych, o których mowa w art. 122 ustawy Prawo Oświatowe, Departament Rynku Pracy przedstawia następujące wyjaśnienia.~~

Zasady zatrudnienia młodocianych, czyli osób, które ukończyły 15 lat i nie przekroczyły 18 lat, reguluje Dział IX Kodeksu pracy. Przepisy Kodeksu pracy zobowiązują młodocianego do doksztalcania się do ukończenia 18 lat, a pracodawcę do ułatwiania mu tego zadania. W szczególności doksztalcanie ma objąć zakres 8-letniej szkoły podstawowej (jeśli młodociany jej nie ukończył), zakres szkoły zawodowej lub powinno być prowadzone w formach pozaszkolnych. Kodeks pracy dopuszcza także dodatkowe zatrudnianie młodocianych do wykonywania prac lekkich. Zawiera też przepisy o szczególnej ochronie zdrowia młodocianych oraz reguluje prawo do urlopu wypoczynkowego.

Kwestie organizacyjne oraz dot. wynagrodzenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz. U. z 2018 r. poz. 2010 z późn. zm.). Zgodnie z tym rozporządzeniem przygotowanie zawodowe młodocianych może odbywać się w formie:

- 1) nauki zawodu (w okresie do 36 miesięcy, w oparciu podstawę programową kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego lub w oparciu o program kształcenia rzemieślniczego w zawodach z klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy; kończy się egzaminem zawodowym lub czeladniczym) albo
- 2) przyuczenia do wykonywania określonej pracy (w okresie 3-6 miesięcy, w oparciu o program ustalony przez pracodawcę w celu opanowania części zawodu; kończy się egzaminem u pracodawcy lub egzaminem sprawdzającym przed komisją izby rzemieślniczej/cechu).

Przepisy przewidują, że pracodawca zatrudniający młodocianych w celu przygotowania zawodowego odbywanego w formie nauki zawodu kieruje ich na dokształcanie teoretyczne do branżowej szkoły I stopnia albo do ośrodka dokształcania i doskonalenia zawodowego, albo organizuje dokształcanie teoretyczne we własnym zakresie. Takiego doprecyzowania nie ma w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy

Art. 122 ustawy z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 poz. 1149 z późn. zm.) gwarantuje pracodawcom dofinansowanie kosztów kształcenia pracowników młodocianych pod warunkiem, że młodociany ukończył naukę zawodu i zdał egzamin czeladniczy lub zawodowy albo ukończył przyuczenie do wykonywania określonej pracy i zdał egzamin organizowany przez pracodawcę. Wysokość dofinansowania jest określona ustawą: ponad 8 tys. zł za 3-letni okres kształcenia zawodowego i do 254 zł za każdy miesiąc przyuczenia do pracy (kwoty te podlegają waloryzacji).

Młodocianemu w okresie odbywania przygotowania zawodowego przysługuje wynagrodzenie, które jest pracodawcy refundowane do wysokości określonej przepisami ww. rozporządzenia Rady Ministrów - w relacji do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za poprzedni kwartał; obecnie refundacja wynosi:

a) w pierwszym roku nauki zawodu nie mniej niż 5 proc.;

~~b) w drugim roku nauki zawodu nie mniej niż 6 proc.;~~

c) w trzecim roku nauki zawodu nie mniej niż 7 proc.;

d) dla odbywających przyuczenie do wykonywania określonej pracy – nie mniej niż 4 proc.

Oznacza to, że pracownik młodociany ma zagwarantowane przepisami wynagrodzenie obecnie rzędu ok. 200-350 zł miesięcznie, w zależności od formy przygotowania zawodowego i roku nauki.

Młodocianych cudzoziemców nie obejmuje zwolnienie z konieczności uzyskania zezwolenia na pracę na podstawie przepisów § 1 pkt 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2273). Zgodnie bowiem z tą regulacją zwolnieniem są objęci cudzoziemcy będący uczniami szkół zawodowych w państwach członkowskich UE, którzy wykonują pracę w ramach praktyk zawodowych przewidzianych programem nauczania, pod warunkiem uzyskania skierowania na taką praktykę ze szkoły zawodowej. Pracownicy młodociani zatrudnieni w celu przygotowania zawodowego nie są kierowani na praktykę/ zajęcia praktyczne przez szkołę. To pracodawca ew. kieruje takie osoby do szkoły branżowej lub ośrodka w celu dokształcania teoretycznego, może też realizować obowiązek dokształcania we własnym zakresie.

Co więcej, przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482) nie pozwalają również zatrudnić młodocianych w celu przygotowania zawodowego na podstawie zezwolenia na pracę, gdyż oferowana praca nie spełnia warunków określonych w art. 88c ust. 1 ustawy. Oferta miejsca obywania

przygotowania zawodowego nie jest ofertą pracy i nie można uzyskać informacji starosty o chętnych bezrobotnych na takie miejsce, a wysokość wynagrodzenia proponowana młodocianemu nie musi spełniać wymogów ustalonych dla minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Jednak droga do kształcenia zawodowego młodych cudzoziemców nie jest zamknięta. Do ukończenia 18 roku życia mogą oni podejmować naukę zawodu w szkole i korzystać ze zwolnienia z konieczności uzyskania zezwolenia na pracę, jeśli szkoła na podstawie umowy skieruje ich na zajęcia praktyczne lub praktykę do pracodawcy.

W związku licznym napływem całych rodzin cudzoziemców, szczególnie z zachodniej granicy, Ministerstwo rozważa zmianę przepisów mającą na celu otwarcie dla dzieci cudzoziemców także ścieżki kształcenia młodocianych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Konieczny jest jednak głęboki namysł nad skutkami wprowadzenia ew. ułatwień, z uwzględnieniem dobra młodych ludzi.

Należy bowiem zwrócić uwagę na kilka problemów, które wiążą się z pobytem osób nieletnich w Polsce i z umowami o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Młodociani powinni pozostawać pod opieką przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego, który ma uprawnienia do pobytu na terytorium RP i realizuje obowiązki opiekuńczo-wychowawcze, w tym zapewnia młodemu człowiekowi w okresie nauki środki utrzymania (gwarantowaną prawnie wysokość wynagrodzenia młodocianych traktować można jedynie w kategoriach „kieszonkowego”). Obecność rodzica/ opiekuna w Polsce jest szczególnie potrzebna, gdy musi on podejmować decyzje w kwestiach zdrowia czy nawet zagrożenia życia młodocianego, a także gdy pojawiają się nieprawidłowości /zaburzenia w zachowaniu młodego człowieka.

Należy też zauważyć, że umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego w formie nauki zawodu jest zawierana z młodocianym na 3 lata, aby młody człowiek miał zapewnione warunki do zrealizowania 3-letniego programu nauki. Zatem pożądanym byłoby, aby rodzice/ opiekunowie uczącego się także mieli zezwolenie na pracę/ zezwolenie na pobyt i pracę wydane na okres co najmniej 3 lat, obejmujący okres nauki.

Jednak, jak pokazują statystyki, znacznie więcej cudzoziemców podejmuje pracę na podstawie oświadczenia podmiotu o powierzeniu wykonywania pracy wpisanego do ewidencji oświadczeń przez powiatowy urząd pracy. Oświadczenie umożliwia cudzoziemcom z 6 państw (Armenia, Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Rosja, Ukraina) legalne wykonywanie pracy przez 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, o ile przebywają legalnie na terenie RP. Procedura rejestracji oświadczenia jest prostsza i nie wymaga uzyskania informacji starosty nt możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych podmiotu powierzającego pracę.

W 2018 roku wydano prawie 334 tys. zezwoleń na pracę, w tym ponad 240 tys. dla obywateli Ukrainy, wobec ponad 1,5 mln. oświadczeń wpisanych do ewidencji, w tym ponad 1,4 mln. dla obywateli Ukrainy.

Rodzice/ opiekunowie, którzy pracują w Polsce na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi mogą być głównie zainteresowani postąpieniem młodego

człowieka na krótką formę przygotowania zawodowego - przyuczenie do wykonywania określonej pracy, które jest realizowane w okresie 3-6 miesięcy. Jednak z założenia ta forma jest przeznaczona dla osób, które mają poważne trudności w nauce; umożliwia wywiązanie się z obowiązku nauki do ukończenia 18 roku życia i zdobycie wybiórczych umiejętności, które mogą już dorosłej osobie nieco pomóc w znalezieniu pracy. W dalszym ciągu jednak taka osoba nie ma zawodu, a nawet gdyby młody człowiek zdecydował się kontynuować naukę – czas kształcenia wydłuża się. Jest to zatem ścieżka niekorzystna z punktu widzenia rozwoju ucznia.

Generalnie przygotowanie zawodowe realizowane u pracodawcy jest rodzajem kształcenia dualnego i młodzi ludzie, którzy w tym systemie się pobierają naukę zawodu mogą mieć duże trudności z powrotem do systemu kształcenia szkolnego w swoim macierzystym kraju, o ile nauka zostanie przerwana z powodu wyjazdu z Polski.

Kolejnym problemem jest możliwość nadużyć w przypadku zatrudniania młodocianych cudzoziemców. Pracodawcy mogą być zainteresowani podpisywaniem z młodocianymi umów o pracę w celu przygotowania zawodowego (szczególnie w formie przyuczenia do wykonywania określonej pracy), gdyż przez ten okres korzystają z „darmowej” pracy młodego człowieka; wynagrodzenie młodocianego jest refundowane, a po zdaniu przez niego egzaminu także opłacone są koszty kształcenia. Ponadto, w okresie odbywania przygotowania zawodowego młodociany może dodatkowo wykonywać prace lekkie. Taki pracownik

~~zapewnia przewagę konkurencyjną firmy na rynku.~~

W związku z napływającymi od pracodawców sygnałami, biorąc jednak pod uwagę ww. problemy, Ministerstwo rozważa zmianę przepisów w celu umożliwienia młodocianym cudzoziemcom zawierania umów w celu przygotowania zawodowego. Szukamy jednak modelu, który nie generowałby nadużyć i byłby korzystny dla młodych ludzi. Obecnie jesteśmy na etapie analiz i konsultacji.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia pragnę jednocześnie przeprosić za opóźnienie w udzieleniu odpowiedzi spowodowane dużą ilością napływającej korespondencji i podjętymi pracami nad zmianami niektórych rozporządzeń do ustawy o promocji zatrudnienia (...)

Z poważaniem
z up.
Stanisław Szwed
Stanisław Szwed
SEKRETARZ STANU